

1. Vlašské dialekty

Tab. 1: Klasifikace romských dialektů

NADSKUPINA	SKUPINA	PODSKUPINA	LOKALIZACE A NOMENKLATURA	
severní	britská (BR)		Wales (<i>Kale</i>), †Anglie & Skotsko (<i>Romaničela</i>)	
	severozápadní (SZ)	skandinávská	Finsko, Švédsko (<i>Kale</i>), †Estonsko, †Dánsko, †Norsko, †Švédsko	
	severovýchodní (SV)	sintská	Německo, Rakousko, Česko, Itálie atd. (<i>Cinti</i> , <i>Sinti</i>); Francie (<i>Manuša</i>)	
	iberská	západní východní	Polsko Litva, Lotyšsko, Estonsko, Ukrajina: Podolí, Rusko †Španělsko, †Portugalsko, †Brazílie (<i>Kale</i>); Baskicko (<i>Errumančela</i>)	
centrální	severocentrální (SC)	západní	†Česko, záp. Slovensko	
	jihocentrální (JC)	východní severní vendská	stř. a vých. Slovensko, již. Polsko, záp. Ukrajina již. Slovensko, sev. Maďarsko jz. Maďarsko, vých. Rakousko, sv. Slovinsko	
balkánská	slovinská (SL)		Slovinsko, sv. Itálie	
	apeninská (AP)		již. Itálie	
	jihobalkánská (JB)	severo-arlijská		Srbsko, Kosovo: Prizren, sev. Makedonie: Skopje, Kumanovo (<i>“Arlija</i>)
		jih-arlijská		již. Makedonie: Prilep, sev. Řecko: Florina, Kardica (<i>“Arlija</i>)
		sepečidská		Řecko: Volos, Turecko: Izmir (<i>“Sepečides</i>)
		epiroská		Řecko: Epiros (<i>Romacila</i>)
erlijská		Bulharsko: Cerovo (<i>“Kokomanja</i>), Sofia (<i>“Erlides</i>), Velingrad (<i>“Yerlides</i>), Varna (<i>“Bugurdžides</i>) atd.		
pontická		Rumunsko, Moldávie (<i>“Ursara</i>), Krym, již. Rusko, Gruzie (<i>“Kirititika</i>)		
iránská		sev. Írán (<i>“Zargari</i>)		
severobalkánská (SB)	západní		Kosovo (<i>“Bugurdžides</i>), Makedonie (<i>“Kovača</i>)	
	kalajdžijská		Bulharsko: Vidin, Montana, Pazardžik (<i>“Kalajdžides</i>)	
	centrální		Bulharsko: Sliven (<i>“Nange</i>)	
	drindárská		Bulharsko: Sliven (<i>“Muzikantska</i>), Šumen (<i>“Drindara</i>)	
xoraxanská		Bulharsko: Kaspičan (<i>“Xoraxane</i>), Varna (<i>“Gadžikane</i>)		
VLAŠSKÁ	severovlašská (SVL)	lovárská	Transylvánie, Maďarsko (<i>“Lovara</i>), Slovensko, Česko, Rakousko, Polsko, Norsko atd. (<i>“Čurara</i> , <i>“Kherara</i> atd.)	
	jihovlašská (JVL)	kalderašská	Rumunsko, Srbsko, Bulharsko, Rusko, Švédsko, Francie, Amerika atd.	
		severní	Rumunsko (<i>“Rakarenge</i>), Vojvodina (<i>“Rabešte</i>)	
	ukrajinská (UK)	gurbetská	Jugoslávie: Srem, Bačka, Bosna, Srbsko, Kosovo (<i>“Gurbeti</i>), Černá Hora (<i>“Dasikane</i>), Itálie (<i>“Xoraxane</i>), Makedonie (<i>“Džambaza</i>), Albánie	
východní		Bulharsko: Velingrad (<i>“Rešitare</i>), Řecko (<i>“Filibidžija</i> , <i>“Kalpazea</i> atd.)		
cerhárská (CE)		Bulharsko: Lom, Vidin (<i>“Kokomanja</i>), Sindel (<i>“Kalburdžudes</i>), Varna (<i>“Kalajdžides</i>), Turecko (<i>“Laxi</i>) atd.		
		vých. Ukrajina (<i>“Servi</i>)		
		Transylvánie, Maďarsko (<i>“Cerhara</i> , <i>“Gurvara</i>)		

Tab. 2: Srovnání vybraných vět

DIALEKT	‘On mě neviděl’	‘Koupil/a sis včera něco?’	‘Museli jsme čekat kvůli dešti’
SC (Kremnica)	<i>joy man na dikh'l'as</i>	<i>cind'al tuke tajsja vareso?</i>	<i>site užarahas aščal o brišind</i>
SC (Vehec)	<i>ov man na dikh'l'a</i>	<i>cindžal tuke idž dareso?</i>	<i>mušinahas te užaren predal o brišind</i>
JC (Klenovec)	<i>oj man na dikh'l'a</i>	<i>t'ind'al tuke idž valaso?</i>	<i>musaj te užarasahi vaš o brišind</i>
JC (Selice)	<i>ōj man na dikja</i>	<i>t'ind'al tuke idž valaso?</i>	<i>site užarasahi bi o brišind</i>
SZ finská	<i>joy na tikjas mān</i>	<i>činjalko tu čī tukke kalikos?</i>	<i>mēn sas mostipa ventaves prixneske</i>
SV polská	<i>joy na dikča man</i>	<i>kindžan tuke taša varyso?</i>	<i>jame mušinās te žakirel pelda bryšind</i>
SV ruská	<i>joy man na dyxt'a</i>	<i>kind'an pāske atas'a son'ebud'?</i>	<i>amənge prigejape te dužakiras pal o brišind</i>
JB erlijská (Sofia)	<i>ov na dikh'l'as man</i>	<i>king'an li tuke ibol vareso?</i>	<i>trjabvaše te žarasa asal o brišind</i>
JB krymská	<i>ov na d'ikhl'as man</i>	<i>k'ind'an tuke son'ebud' ič?</i>	<i>amenge kamelas te udžaras e brešyndestar</i>
SB kalajdžijská (Vidin)	<i>vov na dike ma</i>	<i>cinzen tuke araci čiputa?</i>	<i>trubuzelas te toras e brišimdeske</i>
SB xoraxanská (Varna)	<i>odva na dikhas man</i>	<i>lijan mǎ tuke ekidos araci?</i>	<i>laazəm bekleejdik o bišimestar ütürü</i>
JVL gurbetská (Vojvodina)	<i>vo či dikl'a man</i>	<i>kindan tuke vareso araki?</i>	<i>musaj sas te ažukaras andav o bršind</i>
JVL gurbetská (Srem)	<i>vo ni dikla man</i>	<i>čindan tuče sogod araci?</i>	<i>mora te ažučardam zbog o bršind</i>
JVL (Lom)	<i>vov ni dikla ma</i>	<i>kindan tuke khačnik araki?</i>	<i>trubuja te ašug'aras katar o brəšənd</i>
JVL (Varna)	<i>vov in dikl'as ma</i>	<i>kind'an mǎ tuke araki či?</i>	<i>trobuj te adzukerasas astar e brəšindeske</i>

Tab. 3: Srovnání vybraných slovesných tvarů v centrálních a vlašských dialektech

	DIALEKT	‘vidiš’	‘uvidiš’	‘viděl/a jsi’	‘uviděl/a jsi’	‘byl/a jsem’	‘je’	‘byl’
SC		<i>dikh-es</i>	<i>dikh-eha</i>	<i>dikh-ehas</i>	<i>dikh-l'al</i>	<i>somas</i>	<i>(e)hi(n)</i>	<i>sas, (e)has</i>
JC	severní vendská	<i>dikh-es</i> <i>dik-es</i>	<i>dikh-eha</i> <i>dik-eha</i>	<i>dikh-esahi</i> <i>dik-ehahi</i>	<i>dikh-l'al</i> <i>dik-l'al</i>	<i>s'lomahi (st/ss)</i> <i>somahi</i>	<i>si, hi</i> <i>si, hi</i>	<i>s'l'a, sl'ahi (st/ss)</i> <i>sina</i>
CE		<i>dikh-es</i>	<i>dikh-eha</i>	<i>dikh-ehas</i>	<i>dikh-l'al (-l'an)</i>	<i>homas</i>	<i>hin</i>	<i>has</i>
UK		<i>dikh-ex</i>	<i>dikh-eha</i>	<i>dikh-ehas</i>	<i>dikh-l'an</i>	<i>sl'om</i>	<i>(i)si</i>	<i>sl'a</i>
SVL	lováarská kalderašská (Švédsko) kalderašská (Srbsko)	<i>dikh-es</i> <i>dikh-es(a)</i> <i>dikh-es(a)</i>	<i>dikh-esa</i> <i>dikh-esa</i> <i>ka-dikh-es</i>	<i>dikh-esas</i> <i>dikh-esas</i> <i>dikh-esas</i>	<i>dikh-lan (-lal)</i> <i>dikh-l'än</i> <i>dikh-l'an</i>	<i>simas</i> <i>simas</i> <i>symas</i>	<i>si</i> <i>si</i> <i>sy</i>	<i>sas</i> <i>sas</i> <i>sas</i>
JVL	severní (Rumunsko) severní (Vojvodina) gurbetská (Bačka, Srem) gurbetská (Bělehrad) gurbetská (Č. Hora) gurbetská (Kumanovo) jižní (Velingrad) východní (Varna) východní (Valči Dol) východní (Sindel) jižní (Atény)	<i>dikh-es</i> <i>dikh-es</i> <i>dičh-es</i> <i>dičh-es</i> <i>dičh-eh</i> <i>dikh-e</i> <i>dikh-es</i> <i>dikh-es</i> <i>dikh-e</i> <i>dikh-es</i>	<i>dikh-esa</i> <i>dikh-esa</i> <i>dičh-eja</i> <i>ka-dičh-es</i> <i>ka-dičh-eh</i> <i>ka-dikh-e</i> <i>ka-dikh-es</i> <i>kan-dikh-es</i> <i>kan-dikh-e</i> <i>ka-dikh-es</i>	<i>dikh-esas</i> <i>dikh-esas</i> <i>dičh-ejas</i> <i>dičh-ejas</i> <i>dičh-esah</i> <i>dikh-esasa</i> <i>dikh-esas</i> <i>dikh-esas</i> <i>dikh-esa</i> <i>dikh-esas</i>	<i>dikh-l'an</i> <i>dikh-l'an</i> <i>dikh-lan</i> <i>dikh-lan</i> <i>dikh-lan</i> <i>dikh-l'an</i> <i>dikh-l'an</i> <i>dikh-lan</i> <i>dikh-lan</i> <i>dikh-lan</i>	<i>simas</i> <i>simas</i> <i>semas</i> <i>semas</i> <i>semah</i> <i>sema</i> <i>semas</i> <i>semas</i> <i>semas</i> <i>sjema</i> <i>semas</i>	<i>si</i> <i>si</i> <i>si</i> <i>si</i> <i>hi</i> <i>si</i> <i>si</i> <i>si</i> <i>si</i> <i>si</i> <i>si</i>	<i>sas</i> <i>sas</i> <i>sas</i> <i>sas</i> <i>seha</i> <i>sasa</i> <i>sa(s)</i> <i>sjas</i> <i>sas</i> <i>sa</i> <i>sas</i>

2. Etnonymie vlašských skupin

- PRIMÁRNÍ etnické endonymum *Řom*
- různá SEKUNDÁRNÍ etnická endonyma: profesionyma, regionyma, religionyma a další

<i>Lovar-i</i> → -a	← maď. <i>ló</i> „kůň“
<i>K(a/e)ld(a/e)ra(r/š)-i</i> → -a	< rum. <i>căldărar</i> , dial. <i>căldăraș</i> „kotlář“
<i>Čurar-i</i> → -a	< rum. <i>ciurar</i> „řešetář, síťář“
<i>Rešitar-i</i> → -a/e	← bulh. <i>peuemo</i> „řešeto, síto“
<i>Kalajdži</i> → -ja, -des	< tur. <i>kalaycı</i> „cinař“
<i>Mačva/n-o</i> → /j-a	← srb. <i>Mačva</i> (oblast)
<i>Kišiňovc-o</i> → -urja	← rum/ukr. <i>Chișinău/Kiušinev</i>
<i>Serv-o</i> → -i	< řec. <i>Servos</i> „Srb“
<i>Xoraxan-o</i> → -e	← rom. <i>Xoxaxaj</i> „Turek, muslim“
<i>Dasikan-o</i> → -e	← rom. <i>Das</i> „Slovan, křesťan“
<i>Gurbet-o/i</i> → -uri/i	< tur. <i>gurbet</i> „cizina“
<i>Džambaz-i</i> → -a	< tur. <i>cambaz</i> „akrobat; koňský handlíř“
<i>Cerhar-i</i> → -a	← balk. <i>cerha</i> „stan“
<i>Čergar-i</i> → -a/e	← srb/tur. <i>čerga/čerger</i> „stan“
<i>Gurvar-i</i> → -a	← rom. <i>guruv</i> „býk“ ?
<i>Mašar-i</i> → -a	← rom. <i>mašo</i> „ryba“
<i>Poxtanar-i</i> → -a	← rom. <i>poxtan</i> „plátno“
<i>Kherar-i</i> → -a	← rom. <i>kher(ja)</i> „holinka“
<i>Kokoman-i</i> → -ja	?
<i>Drizar-i</i> → -a	?

- další členění podle původu/regionu, zvl. u Kalderašů, např. *Rusurja*, *Grekurja*
- další členění podle rodů (< rum. sufix *-ești*)
  - *Rab-o* → *Rab-ește* [stalo se sekundárním etnonymem]
  - *Bóga (Bouga)* → *Bóg-ești (Boug-ești)*
  - *Markulo* → *Markul-ești*

3. Migrační historie

- *jádrová oblast*: Valašsko a Moldávie („staré“ Rumunsko)
- *raná migrace*
  - nesouvisí se zrušením otroctví ve „starém“ Rumunsku!
  - a) do Sedmihradska
    - odsud později (18/19. století) do Uher (zvl. Maďarsko, Slovensko, Halič)
    - odsud později (19/20. století) do Rakouska, Německa, Francie, Ruska a na Ukrajinu
    - ještě později do Norska, Česka aj.
    - = **UHERSKÁ** skupina = lováské/záp. („olašské“) SVL dialekty
  - b) do Bukoviny a na Ukrajinu = **UKRAJINSKÁ** skupina = UK dialekty
  - c) do Srbska, Bosny a Bulharska
    - odsud později do Chorvatska, Černé Hory, Albánie, Makedonie, Řecka, Turecka aj.
    - ještě později (19/20. století) do Itálie
    - ještě později (od 1960 a zvl. 1990) do záp. Evropy
    - = **BALKÁNSKÁ** skupina = JVL dialekty
- *pozdní migrace*
  - souvisí se zrušením otroctví ve „starém“ Rumunsku v pol. 19. století
  - východní: na Ukrajinu a do Ruska, odtud později do Švédska, Číny, Ameriky aj.
  - jižní: do Srbska, Bulharska, Řecka, odtud později do Itálie, Ameriky, záp. Evropy aj.
  - západní: do Česka, Francie, Británie aj.
  - = **RUMUNSKÁ** skupina (= kalderašské/vých. SVL dialekty)

4. Ukázky vlašských dialektů

PŘÍKLAD 1: „Zítřa [ne-] BUDu doma.“

Kalderaša (Pitești, RUM)	<i>Texara [čhi] <u>av</u>-av-A khəɾə.</i>
Gurbeti (Palenka, SER)	<i>Thejara [či] <u>av</u>-av-A ande munro čher.</i>
– (Rožkovany, SLK)	<i>Tehára [č-] <u>av</u>-ó khere.</i>
– (Bratislava, SLK)	<i>Tehára [č-] <u>av</u>-OU khere.</i>
Lovara (Moskva, RUS)	<i>Tehara [či] <u>av</u>-OV khəɾe.</i>
Gurbeti (Surčin, SER)	<i>Theara [či] <u>av</u>-A čhere.</i>
Rakarengé (RUM)	<i>Tišara [ni] <u>av</u>-au-A khəɾi.</i>
Rabešte (Aleksandrovo, SER)	<i>Teara [naj] <u>s</u>-im khere.</i>
Gurbeti (Beograd, SER)	<i>Tara [ni] KH-<u>a</u>-ab čeri.</i>
Rešitare (Velingrad, BLG)	<i>Teara [naj] K-<u>a</u>-av mange kere.</i>
Kalajdžides (Varna, BLG)	<i>Tearja [naj] KA-<u>av</u>-av kere.</i>
Kalajdžides (Varna, BLG)	<i>Teara [naj] KA-<u>av</u>-av an ko ker.</i>
Kalburdžudes (Sindel, BLG)	<i>Teara [naj] KAN-<u>av</u>-av kere.</i>
– (Válči Dol, BLG)	<i>Tjara [naj] KAN-<u>av</u>-av kere.</i>
Gurbeti (Kumanovo, MAC)	<i>Theara KA-<u>av</u>-av [~ naj te <u>av</u>-av] k'ere.</i>
– (Lom, BLG)	<i>Tharja KA-<u>v</u>-av [~ naj te <u>v</u>-av] thar kere.</i>
Kokomanja (Vidin, BLG)	<i>Thara KA-<u>av</u>-av [~ naj te <u>av</u>-el ma] kere.</i>
– (Edirne, TRK)	<i>Thara khere KA-<u>dž</u>-av [~ naj s-em].</i>

- spona TAM
  - a) FUT (neindikativní kořen)
  - b) PRES (indikativní kořen s-)
- spona (FUT)
  - a) ov- „stát se“
  - b) av- „přijít“ > v-, a- (*av-av > a-av)
  - c) dž- „(ode)jít“
- futurum
  - a1) suffix -a [-av-a]
  - a2) suffix -a & eroze [*-av-a > -á/-a > -ó > -ou/-ov]
  - b) (kam- „chtít“ >) kan- > ka- > k(h)- [< balk.]
- negace
  - a) čhi, či, č- < „nic“
  - b) ni < ? [ne sl.]
  - c) naj < „není“ (3. osoba PRES spony)
  - d) ka → naj te [< bulh-mak.]; negativní FUT ≠ negované FUT
  - d2) (ka-)av-av → (naj te) av-el ma „nebude mě“
- lexém „zítřa“
  - < řec. *taxja-/tasja- + -r(j)a
  - a) *taxja > texa- > teha- > thea- > t(h)eja-, t(h)a-, tja-
  - b) *tasja > *tesja- > tiša-
- inessiv
  - a) adverbium (= starý LOC) kher-e atd.
  - b) adpozice **ande munro čher**, **an ko ker**

PŘÍKLAD 2: „Bydl-el/a/s někdy v Bratislavě?“

– (Bratislava, SLK)
 – (Rožkovany, SLK)
 Gurbeti (Kumanovo, MAC)
 Rakarengé (RUM)
 – (Vălči Dol, BLG)
 Kokomanja (Vidin, BLG)
 Lovara (Moskva, RUS)
 Kalderaša (Pitești, RUM)
 Gurbeti (Bačka, SER)
 Gurbeti (Surčin, SER)
 Gurbeti (Beograd, SER)
 – (Lom, BLG)
 Rešitare (Velingrad, BLG)
 Kalajdžides (Varna, BLG)
 Kalajdžides (Varna, BLG)
 Kalburdžudes (Sindel, BLG)
 – (Edirne, TRK)

*Beš-es-as^{IMPF} vare-kana ando **Požono**?*
Beš-es-as^{IMPF} váre-kana andi Bratislava?
*DALI tu nekad beš-es-a **ki** Bratislava?*
Beš-l-jan^{AOR} vreoj data andi Bratislava?
Beš-l-an^{AOR} ič andi Bratislava?
Tu beš-l-an^{AOR} ande Bratislava?
Tu vari-kana traj-i-s-as^{IMPF} ande Bratislava?
Traj-isar-d-jan^{AOR} khə data ande Bratislava?
Traj-isar-d-an^{AOR} vare-kana ande Bratislava?
DALI traj-isar-d-an^{AOR} nekad ande Bratislava?
DALI živ-isar-d-an^{AOR} nekad ande Bratislava?
Živ-isar-d-an^{AOR} kajek drom ani Bratislava?
Živ-isar-d-an^{AOR} kan eškar andi Bratislava?
Nja-koga živ-isar-d-jan^{AOR} andi Bratislava?
Živ-isar-d-jan^{AOR} eškar kaj Bratislava?
Bratislava-te jašq-d-in^{TRK} MI?
Tu Bratislava-da ič jašq-d-in^{TRK} MI?

- lexém „bydlet“
  - a) *beš-* „sedět“ původní
  - b) *tra(j)-* „žít“ < rum.
  - c) *živ-* „žít“ < jsl.
- slovesná adaptace
  - a) *-is-ar-* < *-is-* = řecký aorist
  - b) *-i-* „kontrakce“
  - c) turecký flexivní tvar: *-d-* aorist, *-in* 2. osoba
- TAM
  - a) imperfektum: *-as* vs. *-a*
  - b) aorist: 2SG *-an* vs. *-jan* (jotace)
- lexém „někdy“
  - a) (*kan*) *eškar* „(nějaký) jednou“: < *jekh-var*
  - b) *kajek drom* „nějaká cesta“: *drom* < jsl. *put* „-krát“
  - c) *khə data* „jednou“: < *jekh*; < rum. *dată* „-krát“
  - d) *vreoj data* „několikrát“ < rum. *vre-... dată*
  - e) *vare-kana* „někdy“: „ně-“ < rum. *oare-* „-koli“
  - f) *nekad* „někdy“ < srb. *ne-kad(a)*
  - g) *ič* „nic; nikdy; kdy“ < tur. *hiç*
- inesiv
  - a) *and-e/i/o* „v“
  - b) *k-i, ka-j* „v < u“
  - c) LOC *-te*
  - d) turecký lokativní tvar (*-da*)
- lexém „Bratislava“
  - a) *Bratislav-a* < slk.
  - b) *Požon-o* < maď. *Pozson(y)*
- tázací částice
  - a) *dali* < srb.
  - b) *mi* < tur.

5. Typické (celo-)vlašské rysy

- lexikon   **xat-jar-*, **xal-jar-* atd. „rozumět“ (srov. *xal-jov-*)
- rumunské přejímky   ale1: minimum v jižních vlašských dialektech
ale2: mnoho v nevlašských dialektech Rumunska
- lexikofonetika   *kherj(a)* „holinka“ (srov. *tirax*, *tirhaj*)
milaj „léto“ (srov. *nilaj*, *linaj*, *nijal*)
phab-ov- „hořet“ (srov. *thab-ov-*, *lab-ov-*)
*tiro „tvůj“ > *tiro*, *kiro*, *čiro* atd.
*minro „můj“ > *munro*, *mčno*, *mučo* atd.
- **tl > kl*, **dl > gl*   **šutlo > šuklo* „kyselý“
*gudlo > guglo „sladký“
*xutlem > xuklem „skočil/a jsem“
*phandlem > phanglem „zavázal jsem“
- **Vni > Vj(i)*   **pani > *paňi > paji > paj* „voda“
*kuni > kuj „loket“
*khani > khaj(i) „smrad“
*sapuni > sapuj(i) „mýdlo“
*xani(n)g > xajing „studna“
ne všude zasahuje všechny lexémy, např.
*řani > řani, *řaňi* i *raji* „prut“
*řomani > romani, *romaňi* i *romaji* „romská“
- **aj# > ej#*   **daj > dej* „matka“
*čhaj > čhej (> šej > šej) „dcera atd.“
nezasahuje všechny lexémy, např.
raj „pán“, *šaj* „mocht“, *vaj* „nebo“
- proteze /v/   **ov ~ *oj ~ *on > vov ~ voj ~ von*
ale: i v jiných (zvl. balk.) dialektech

- krátký GEN *-k-* ~ *-g-*   ale1: doložen i dlouhý GEN *-ker-* ~ *-ger-*
ale2: krátký GEN i v dalších dialektech
- ireg. GEN   GEN marker 1SG a 2SG není stejný
např. *m-ur-o* vs. *t'-ir-o*
- PL *-uri* aj.   *for-o* → *for-uri*, *for-urja*, *for-ura* „města“
< rum. *-uri* [ur¹]
jen u xenoklitických maskulin na *-o*
- 1SG PFV *-em*   **kerd-jom > kerd-em* „udělal/a jsem“
*s-om > s-em > s-im „jsem“
ale1: v Sedmihradsku aj. i *-om*
ale2: v někt. balk. dialektech druhotně *-em*
- indefinita   *khonik* „někdo > nikdo“
khanči „něco > nic“
ale: zbytky i v dalších dialektech
- negace   ztráta pův. *na* v indikativu
a) *či*, *ni*, *in* s lex. slovesy
b) *naj* „není“ se sponou, později *či*, *ni*, *in*
- některé „typické“ olašské rysy **nejsou** celovlašské!

*čh > ś > š, *dž > ž* (SVL)
abstrakta na *-imo(s)* (SVL)
demonstrativa *kako* ~ *kuko* atd. (SVL)
mnoho dalších